

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOON

ETTEKIRJUTUS-HOIATUS
isikuandmete kaitse asjas nr. 2.1.-6/21/24

Ettekirjutuse tegija Andmekaitse Inspeksiooni jurist Raiko Kaur
Ettekirjutuse tegemise aeg ja koht 03.09.2021 Tallinnas
Ettekirjutuse adressaat – isikuandmete töötleja Viru Vangla
aadress: Ülesõidu 1, 41536 Jõhvi
e-posti aadress: viruv.info@just.ee

RESOLUTSIOON:

Vabariigi Valitsuse seaduse § 75¹ lõike 3, isikuandmete kaitse seaduse (IKS) 56 lõike 1, § 56 lg 2 punkti 8 ja § 24 lõike 1 alusel teeme **täitmiseks kohustusliku ettekirjutuse:**

- väljastada XXX 19.05.2021 taotluses soovitud psühholoogi sissekanne.

Määrame ettekirjutuse täitmise tähtajaks 17.09.2021. Ettekirjutuse täitmisest teatage hiljemalt selleks tähtajaks Andmekaitse Inspeksioonile.

HOIATUS

Kui isikuandmete töötleja jätab Andmekaitse Inspeksiooni ettekirjutuse täitmata, võib Andmekaitse Inspeksioon pöörduda isikuandmete töötleja kõrgemalseisva asutuse, isiku või kogu poole teenistusliku järelevalve korraldamiseks või ametniku suhtes distsiplinaarmenetluse algatamiseks isikuandmete kaitse seaduse § 59 lõike 1 alusel.

Kui riigiasutusest isikuandmete töötleja ei täida Andmekaitse Inspeksiooni ettekirjutust, pöördub inspeksioon isikuandmete kaitse seaduse § 59 lg 3 alusel protestiga halduskohtusse.

FAKTILISED ASJAOLUD:

19.05.2021 esitas XXX Viru Vanglale taotluse, milles soovis koopiat psühholoogi sissekandest seoses xxx kohtumisega. Viru Vangla vastas 15.06.2021 eelnimetatud taotlusele ning keeldus koopiat psühholoogi sissekandest väljastamast.

ISIKUANDMETE TÖÖTLEJA SELETUS:

17.08.2021 inspeksioonile esitatud selgitused:

27.07.2021 tegi Andmekaitse Inspeksioon (edaspidi AKI) isikuandmete kaitse asjas nr 2.1.-1/21/2302 Viru Vanglale ettepaneku väljastada XXX 19.05.2021. a taotluses soovitud psühholoogi sissekanne. Ettepanekuga mittenõustumisel kohustas AKI Viru Vanglat esitama XXX kohta tehtud sissekande seoses psühholoogi vastuvõtuga xxx ning tooma konkreetse sissekande osas välja need kohad, mis sisaldavad informatsiooni vanglatöös kasutatavate meetodite, taktika ja/või julgeolekuriskide hindamise kohta.

Käesolevaga teavitame, et Viru Vangla ei nõustu tehtud ettepanekuga ning ei väljasta isikule

koopiat soovitud vangiregistri kandest. Viru Vangla jääb 15.06.2021 toimingu sooritamise keeldumise otsuses nr 6-10/14417-2 väljendatud seisukoha juurde, et tegemist on julgeolekuriskide hindamiseks vajaliku infoga, mille väljastamisest on vanglaametnikul vangistusseaduse § 5² lg 6 alusel õigus keelduda, kui selle avalikuks tulek võib ohustada vangistuse täideviimist.

Vangiregistri xxx kandest nähtub: „Sisu: xxx“Psühholoogi kommentaar: „xxx“

Viru Vangla ei nõustu AKI seisukohaga, et psühholoogi ja kinnipeetava vahel toimunud vestluse kohta psühholoogi poolt vangiregistrisse tehtud kanne ei saa sisaldada infot vanglatöös kasutatavate meetodite, taktika või julgeolekuriskide hindamise kohta. Tegemist on kinnipeetava riskihindamisest (RH) tuleneva individuaalse täitmiskavaga (ITK) seotud vestluse sissekandega. Riskihindamise metoodika on asutusesiseseks kasutamiseks mõeldud teave, mida kinnipeetavatele ei avaldata. Kõnealuses kandes sisalduv informatsioon võetakse aluseks nii kinnipeetava avavanglasse paigutamise kui ennetähtaegse vangistusest vabastamise toetamise või mittetoetamise otsustamisel. Seega on äärmiselt oluline, et kinnipeetav ei saaks sellega manipuleerida.

Vangla nõustub, et psühholoogi erialase ettevalmistusega kaasneb oskus ära tunda mõjutamise võtteid, kuid alati ei pruugi see siiski õnnestuda või läheb vastavale järeldusele jõudmiseks aega. Ei saa välistada olukorda, kus kinnipeetav püüab vestluse käigus jätta endast või teatud olukorrast muljet, mis näitab teda paremas valguses või soovib juhtida tähelepanu teatud negatiivsetelt asjaoludelt kõrvale. Psühholoog võib, aga ei pruugi sellest koheselt aru saada. Fakt, et manipulatsioon on läbi nähtud, võib mõjutada kinnipeetavat edaspidi veelgi osavamalt tegelikkust varjama. Samas ei ole mitte vähem oluline, et ka teatud info puudumine sissekandes võib olla kinnipeetava jaoks oluline teave. Siinkohal ei pea me silmas ettepanekus väljendatud arvamust, et isik võib olla rääkinud väga isiklikke ja intiimseid asjaolusid, mille avaldamist teistele isikutele ta ei soovi. Vestluse käigus võis kinnipeetav öelda hoopis midagi, mida ta tegelikult ei tahtnud avaldada, sest see ei jäta temast soovitud muljet. Kinnipeetava eesmärk vestluse kohta tehtud sissekandega tutvumisel võib olla soov veenduda, kas psühholoog xxx. Kõrvalseisjale, kes pole osalenud vestluses ega tunne ka konkreetse kinnipeetava tausta, võib pelgalt vestluse sissekannet lugedes jääda mulje, et selle avaldamine kinnipeetavale ei saa kuidagi vangistuse täideviimist ohustada, kuid tegelikkuses ei pruugi see nii olla. Taustateadmised, mis on kinnipeetaval ja vanglal, võivad asetada sissekandes sisalduva informatsiooni hoopis teise konteksti. Seega on just vangla pädev hindama, kas konkreetse sissekande puhul on tegemist infoga, mille avaldamine kinnipeetavale võib ohustada karistuse täideviimist või mitte.

Vangla ei nõustu AKI arvamusega, et sissekandest koopia saamise taotlus on ajendatud eelkõige siirast soovist saada teada psühholoogi hinnangut oma isiksusele ning seetõttu peab tal olema võimalus sellega tutvuda ning oma arvamust avaldada. Nii avavanglasse paigutamise kui ennetähtaegse vabastamise menetluste raames on kinnipeetaval võimalik oma seisukohti avaldada ning leides, et otsuste tegemisel on lähtutud valedest asjaoludest või hinnangutest, need otsused ka vaidlustada. Seega on kinnipeetavale tagatud võimalus oma arvamust avaldada ning õigusi kaitsta. Lisaks märgime, et kui kinnipeetav soovib teada, mida psühholoog temast arvab või teatud käitumisest järeldab, siis saab ta neid küsimusi esitada vestluse käigus.

Viru Vangla on xxx taotlust lahendades hinnanud konkreetset vangiregistri sissekannet ning jõudnud kaalumise tulemusel seisukohale, et soovitud sissekande näol on tegemist teabega, mille avaldamisest kinnipeetavale on VangS § 5² lg 6 alusel õigus keelduda. Vangla jääb selle seisukoha juurde.

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOONI PÕHJENDUSED:

Kõnealune psühholoogi sissekanne on tehtud individuaalse täitmiskava raames vangistusseaduse § 16 kohaselt. Vangistuse täideviimise raames isikuandmete töötlemist reguleerib isikuandmete kaitse seadus ning eriseadusena vangistusseadus ning selle alusel antud määrused.

Vangistusseaduse § 5² lõige 4 annab kinnipeetavale võimaluse vangiregistrist enda kohta andmekogusse kantud andmete küsimiseks, kuid sama sätte lõike 6 kohaselt võib andmete väljastamisest keelduda, kui need sisaldavad informatsiooni vanglatöös kasutatavate **meetodite, taktika või julgeolekuriskide hindamise kohta ning** kui selle avalikuks tulek võib ohustada vangistuse, eelvangistuse, aresti või kriminaalhoolduse täideviimist. Andmekaitse inspeksioon on seisukohal, et antud normid kohalduvad ka psühholoogi sissekandele, kuid sellest ei saa teha järeldust, et alati saaks psühholoogi sissekande väljastamisest keelduda. Inspeksiooni hinnangul tuleb andmesubjekti (kinnipeetava) taotluse saamisel langetada konkreetsetest asjaoludest lähtuv kaalutusotsus ning hinnata igit kannet eraldi.

Inspeksioon nõustub, et just vangla on pädev hindama, kas konkreetse sissekande puhul on tegemist infoga, mille avaldamisest kinnipeetavale on õigus keelduda. Kuid vangla peab konkreetse sissekande väljastamisest keeldumisel lähtuma vangistusseaduse § 5² lõikest 6, põhjendades järelevalveasutusele, kuidas on keeldumise aluseks olevad eeldused konkreetsel juhul täidetud.

Seejuures on oluline, et konkreetsel juhul oleks Viru Vangla hinnanud, kas ja mis ulatuses sisaldab psühholoogi kommentaar: xxx, informatsiooni vanglatöös kasutatavate meetodite, taktika või julgeolekuriskide hindamise kohta ning kuidas sellise sissekande väljastamine ohustaks vangistuse, eelvangistuse, aresti või kriminaalhoolduse täideviimist.

Kuigi Viru Vangla on viidanud, et psühholoogi sissekande puhul on tegemist julgeolekuriskide hindamiseks vajaliku infoga, siis jääb inspeksioonile siiski arusaamatuks, kuidas psühholoogi kommentaar, sh näiteks viide sellele, et xxx, saaks kuidagigi kinnipeetavale anda informatsiooni vanglatöös kasutatavate meetodite, taktika või julgeolekuriskide hindamise kohta. Samas ei välista inspeksioon seda, et psühholoogi järeldused või hinnangud võivad teatud juhtudel siiski sellist teavet sisaldada, kuid sellisel juhul tuleb vanglal ka väga selgelt välja tuua, milline osa ja millises ulatuses psühholoogi kommentaarist sellist teavet sisaldab. Seda ei ole aga Viru Vangla konkreetsel juhul teinud.

Inspeksioon jääb oma seisukoha juurde, et üksnes hüpotees, et kinnipeetav võib psühholoogiga peetavate tulevaste vestluste käigus olla manipuleeriv, pole teave julgeolekuriskide hindamise kohta. Lisaks on Viru Vangla välja toonud, et xxx. *Kõrvalseisjale, kes pole osalenud vestluses ega tunne ka konkreetse kinnipeetava tausta, võib pelgalt vestluse sissekannet lugedes jääda mulje, et selle avaldamine kinnipeetavale ei saa kuidagi vangistuse täideviimist ohustada, kuid tegelikkuses ei pruugi see nii olla. Taustateadmised, mis on kinnipeetaval ja vanglal, võivad asetada sissekandes sisalduva informatsiooni hoopis teise konteksti.* Samas ei ole Viru Vangla edastanud inspeksioonile materjale (tõendeid), millest nähtuks, et vanglal olevate taustateadmiste pinnalt on konkreetsel psühholoogi sissekandel hoopis teine kontekst kui see välja paistab.

Viru Vangla on selgitanud: *Tegemist on kinnipeetava riskihindamisest (RH) tuleneva individuaalse täitmiskavaga (ITK) seotud vestluse sissekandega. Riskihindamise metoodika on asutusesiseseks kasutamiseks mõeldud teave, mida kinnipeetavatele ei avaldata.* Inspeksioon leiab, et psühholoogi sissekanne ei võrdu riskihindamise metoodikaga. Psühholoogi sissekanne on alusandmed, mille põhjal, koosmõjus teiste andmetega, tehakse kinnipeetava riskihinnang. Ning see asjaolu, et psühholoogi hinnangut üldse kasutatakse riskihindamisel, ei ole saladus. Individuaalse täitmiskava osaks olevat kriminogeensete riskide hindamist reguleerib justiitsministri määrus, mille § 3 lõikes 4 on loetletud, millistele asjaoludele tuleb hinnang anda.

Selles on selgelt välja toodud, et muuhulgas hinnatakse kinnipeetava suhteid, sõltuvusainete tarbimist ja probleemkäitumist, tervist ja emotsionaalsest seisundit, mõtlemist ja käitumist, hoiakuid. Niisiis ei saa kinnipeetava jaoks kuidagi saladus olla, et neid asjaolusid riskihindamisel hinnatakse.

Lisaks rõhutame, et vangistusseaduse § 5² lõike 6 kohaselt saab keelduda siiski üksnes kahe kumulatiivse tingimuse esinemise korral – informatsioon vanglatöös kasutatava meetodi kohta, mille avaldamine võib ohustada vangistuse täideviimist. Ehk siis ei piisa üksnes sellest, et tegemist on teabega meetodi kohta. Vaid keeldumise korral tuleb põhjendada, kuidas konkreetsete andmete väljastamine ohustab vangistuse täideviimist.

Mis puudutab võimalikku hilisemat manipuleerimist, siis on inspeksioon varasemalt vanglale selgitanud, et psühholoogi erialane ettevalmistus peaks tagama selle, et ta oskab inimesi paremini läbi näha ning manipulatsioone ära tunda. Ning psühholoogi sissekanne on vaid üks osa, mida riskihindamisel aluseks võetakse, kuid ei piirdu sellega. Vanglal endal on lisaks psühholoogi sissekandele hulgaliselt muud infot, mille põhjal kinnipeetavat hinnata.

Viru Vangla on märkinud: *Nii avavanglasse paigutamise kui ennetähtaegse vabastamise menetluste raames on kinnipeetaval võimalik oma seisukohti avaldada ning leides, et otsuste tegemisel on lähtutud valedest asjaoludest või hinnangutest, need otsused ka vaidlustada.* Inspeksioonile jääb arusaamatuks, et kuidas saab kinnipeetav leida (ja vaidlustada), et talle on antud vale hinnang või et on lähtutud valedest asjaoludest, kui ta selle hinnanguga üldse tutvuda ei saa. Kuigi vangla on märkinud: *kui kinnipeetav soovib teada, mida psühholoog temast arvab või teatud käitumisest järeldab, siis saab ta neid küsimusi esitada vestluse käigus*, ei tähenda see siiski seda, et kinnipeetaval ei oleks õigust küsida koopia psühholoogi sissekandest. Samuti ei pruugi vestluse käigus antud vastus ning kirjalik kommentaar täielikult ühtida.

Kokkuvõttes märgime, et mõistame vangla keerulist olukorda, kus paljud kinnipeetavad otsivad sihipäraselt võimalusi vangla töö takistamiseks ning ei kasuta oma seadusest tulenevaid õigusi heausklikult. Vangla saab inspeksiooni hinnangul kaalutlusotsuse tegemisel muuhulgas arvesse võtta, kas kinnipeetava taotlus on selgelt ülemäärane ning oma õigusi kuritarvitav. Antud asjast inspeksioonile seda ei nähtunud (erinevalt mitmete teiste kinnipeetavate poolt inspeksioonile esitatud pöördumistest). Vangla viitab, et ta ei nõustu, et kinnipeetava soov sissekandega tutvuda oli ajendatud siirast soovist. Ent sellisest viitest üksi ei piisa, et tõendada andmesubjekti taotluse ülemäärasust. Et jätta andmesubjekti taotlus ülemäärasuse tõttu rahuldamata, tuleks selgelt põhjendada, miks konkreetse kinnipeetava taotlus ülemäärane on (nt kas ta teeb pidevalt samasisulisi pöördumisi, koormab vanglat pidevalt erinevate pöördumistega, esitab pöördumisi nimelt eksitava pealkirjaga vms).

Tuginedes eeltoodule leiame, et taotluses küsitud psühholoogi sissekande koopia väljastamata jätmine ei olnud põhjendatud, mistõttu rahuldame kaebuse.

/allkirjastatud digitaalselt/

Raiko Kaur

jurist

peadirektori volitusel